REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. În Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 coróne. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 90. Brașov, Miercurĭ-Joi 25 Aprilie (8 Maiŭ). 1902.

Brașov, 7 Maiŭ st. n.

Dăm loc mai jos unui articol, ce l'am primit dela distinsul bărbat politic și mult prețuit amic al nostru Dr. Alexandru Mocsonyi.

In acest articol d-sa se pronunță cu privire la așa numitul „curent nou“, despre care s'a vorbit în colónele diarului nostru în mai multe rândurĭ.

Deși nu ne puteam aștepta ca un bărbat cu trecutul d-luĭ Mocsonyi sĕ aibă alte păreri și s'ajungă la alte conclusiunĭ, decât cele cuprinse în espunerile sale de mai jos, totușĭ ne causéză o adevĕrată mulțumire vĕdênd cu câtă pĕtrundere a situațiunei poporului nostru și cu câtă tăriă sufletéscă d-sa ține sus stindardul naționalității române și principiul solidarității naționale, în care, după-cum cu drept cuvênt dice, residă întréga nóstră putere națională.

Etă articolul:

Curentul nou.

Deși a provocat o discusiune destul de viuă în pressa nóstră, nu am atribuit acestui curent nou o importanță mai deosebită, fiind-că credeam, că în urmă tot se va pierde în nisip. Dér, după-ce acest curent amenință a lua o formă mai seriósă, ar fi póte o întrelăsare de datorință, decă nu așĭ lua și eu cuvêntul în materia acésta, căcĭ — cred eu — fie-care este dator, decă are nedumerirĭ seriose față de acéstă mișcare, sĕ le espună cu deplină sinceritate.

In acest stadiu al discusiunei, cu greu se mai póte spune ceva nou. Dér nicĭ nu sunt condus de ambițiunea acésta, din contră, intențiunea mea este a resuma scurt și concis momentele esențiale ale acestei discusiunĭ, ca fie-care sĕ-șĭ pótă forma o judecată clară și obiectivă despre firea adevĕrată și consecvențele acestei mișcărĭ. Intelépta sentență: „Quid quid agis prudenter agas, et respice finem“ are sĕ fie luată — cred eu — în considerare și în casul acesta, mai ales, că — precum, durere, avem deja cuvênt a ne plânge — nu o am ținut tot-déuna în vedere.

De abia a trecut un deceniu dela acea „mare epocă“ când a ajuns politica nóstră națională — în ciuda advertismentelor celor mai seriόse — pe căi aventuriόse și a suferit o deraliare fatală. Espediția memorandistă nu a succes. Fiasco-ul a fost complet. După era ilusiunilor a urmat cea a decepțiunilor amare, după însuflețirea cea mare a urmat depresiunea generală. Armonia internă a partidului național a fost turburată prin disonanțe stridente, libertatea de acțiune a partidului a fost încătușată prin ordonanțe anticonstituționale, consciința de sine morală a poporului a fost umilită, ba chiar partidul a fost din partea autorităților declarat de desființat; din bancruta politică, la care a dus espedițiunea acésta aventuriósă, numai un singur lucru a putut fi salvat: *principiul solidarității.*

Intru adevĕr, poporul român a trecut atuncĭ prin o școlă politică aspră și cu tóte aceste mĕ tem, că a plătit de géba banĭ de școlă. De abia a trecut — precum am dis — dela acel deasastru un deceniu, și deja se pornesce în mijlocul nostru érășĭ un curent, care — decă nu va fi înfrênat la timp — va duce politica națională la o nouă deraliare și va provoca o nouă crisă grea asupra partidului național, căcĭ — ca și mișcarea de acum dece anĭ — pornesce și acésta din o apreciare pe deplin greșită a situațiunei și prin urmare póte aduce cu sine și acéstă mișcare, ca și aceea, numai consecvențe fatale.

Ceea-ce trebue sĕ ne bată la ochĭ înainte de tóte în mișcarea acésta, este contrastul flagrant între lozincele cu carĭ se pune în curgere acéstă mișcare și între propunerile concrete, la carĭ se reduce acéstă mișcare. Ni-se strigă: „Noi nu putem sta locului și aștepta până ce-i va plăcea guvernului sĕ retragă ordonanțele sale neconstituționale de dragul ochilor noștri, noi trebue sĕ dăm înainte! Noi trebue sĕ ne creăm o situație, care prin forța majoră va constrînge guvernul sĕ recunóscă drepturile nóstre naționale. Partidul național trebue reorganisat și consolidat, trebue sĕ-șĭ recâștige libertatea de acțiune, trebue sĕ între în acțiune....“ aceste și alte d'aceste ni-se strigă. Dér ce vedem? Sub însuflețita comandă de luptă „înainte!“ ni-se recomandă retragerea pe întréga linie. Revendicarea drepturilor naționale se schimbă într'o renunțare la aceste drepturĭ, reorganisarea și consolidarea partidului național se schimbă în descompunerea luĭ. Și acest ciudat contrast între intențiune și esecutare, caracteriséză mai bine neclaritatea acestei întregĭ mișcărĭ.

Pentru noi nu se presentă astădĭ alternativa așa: „A sta locului séu a da înainte“, precum susțin în mod greșit representanții acestei mișcărĭ, ci în realitate ni-se presentă alternativa ast-fel: A persista séu a da îndĕrĕt! După părerea mea avem astădĭ numai una de ales: *Séu sĕ susținem constant și bărbătesce posițiunea nóstră principiară a resistenței pasive* — ultima nóstră posiție constituțională legală, — *séu părăsim, de dragul închipuirei unei politice naționale mai eficace, și acéstă ultimă posiție, renunțând prin acésta deja în principiu tot-odată și la o politică națională peste tot.* Și decă ar mai fi putut esista în privința acésta óre-carĭ nedumerirĭ, apoi principiile și propunerile, pe carĭ le audim tocmai dela representanții acestei mișcărĭ, ar trebui sĕ ne resfire aceste nedumerirĭ până la ultimele lor resturĭ.

De fapt, decă părăsim odată posițiunea nóstră principiară — precum ni-se recomandă din partea acésta — și ne aședăm pe terenul piediș al oportunismului, a căruĭ stea conducĕtóre o constitue „acomodarea“, *am și renunțat deja cu acésta în principiu la politica națională.*

„...decă e a ne pune — precum se dice în o mult ventilată scrisóre — întru tóte pe basa legilor esistente..., ca sĕ luăm o armă puternică din mâna acelora, carĭ au deosebit interes a ne presenta ca dușmanĭ ai patriei“, atuncĭ nu esistă pe terenul piediș, ce ni-l desemnéză aceste tese, decât un singur punct de stare și odihnă: *Abdicația națională.* Chiar și decă autorul acelei scrisorĭ nu merge încă așa departe, ci doresce din partea sa numai ștergerea revindicațiunilor de drept public din programul național, este acésta cu desĕvêrșire arbitrar, căcĭ de bănuelile, la carĭ se referesce, póte scăpa numai în acel cas, decă se declară pe față și fără reservă aderent al *patriotismului oficial.* Incercarea sa de a se opri la mijlocul povêrnișului, însémnă decĭ numai că nu șĭ-a gândit până la sfîrșit gândul propriu, nu împiedecă însĕ — precum vedem — pe un alt representant al revisuirei programului sĕ supună tóte punctele de program unei revisuirĭ și modificărĭ din punctul de vedere al „acomodăriĭ“, ba tot-odată sĕ doréscă, ca afară de acésta, sĕ se ie în considerare în program „și vederile actualilor bărbațĭ de stat ungarĭ“. Și decă acéstă propunere de întregire pare și mai ciudată, decât prima propunere, totușĭ îĭ revine cel puțin meritul consecvenței cu care o idee greșită se duce pe sine cu necesitate logică la absurd. Este dór clar, că decă voim „sĕ acomodăm“ programul național întru tóte „legilor esistente“, dintre carĭ nu puține — după cum se scie — au găurit așa disa lege de naționalitățĭ ca pe o tablă de tir, decă „vom lua în considerare în acest program și vederile actualilor bărbațĭ de stat“, după a cărora părere — după cum se scie — nu esistă în Ungaria o cestiune de naționalități și esecutarea așa disei legĭ de naționalitățĭ se consideră ca incompatibilă cu propriul ei spirit și decă peste tóte aceste mai voim sĕ evităm la stabilirea programului încă și suspițiunările *obligate* ale adversarilor noștri, — trebue sĕ renunțăm peste tot la un program național.

In trécĕt fie dis, că ambele tese sus citate sunt deja în sine greșite. Prima involvă chiar o contradicție in adjecto, căcĭ este imposibil ca programe politice, carĭ — precum se scie — în părțile lor esențiale tind tocmai la modificarea legilor esistente, sĕ pótă corespunde chiar acestor legĭ. Ĕr la cas, că autorul nu s'a esprimat tocmai fericit și a voit sĕ dică numai, că postulatele programului național trebue realisate pe teren legal, în acel cas a trecut cu vederea, că acest principiu al *legalității formale* este pus deja în fruntea programului, fără a atinge însĕ conținutul material al aceluia, decĭ nicĭ nu póte fi folosit ca argument pentru o eventuală modificare a conținutului.

Este însĕ greșită și tesa a doua, adecă aserțiunea, că noi vom reuși prin proiectata reducere a programului național sĕ smulgem din mâna adversarilor o armă puternică, arma suspițiunării. Tocmai contrarul se întêmplă, căcĭ prin ștergerea unui punct din program pe *acest motiv*, am admite chiar noi ulterior îndreptățirea unor astfel de învinuirĭ nefundate, și prin urmare nu numai că nu am lua adversarilor arma din mână, ci le-am îndesa chiar în mână sulița omorîtóre, ca apoi noi înșine sĕ ne putem arunca în ea cu pieptul desfăcut.

Aceste însĕ — precum am dis — numai în trécĕt! Ceea-ce voim sĕ scótem la ivélă aicĭ este, că — precum am vĕdut — tocmai principiile și propunerile representanților acestei mișcărĭ, demonstréză ad oculos, că decă părăsim odată punctul de vedere principiar al resistenței pasive, nu mai esistă pentru noi pe terenul piediș al acomodării alt punct de stare și odihnă, decât *abdicația națională.* Căcĭ, séu acceptăm noi principiile și propunerile aceste și *atuncĭ nu póte fi vorba de program național*, séu ținem la un program național și *atuncĭ trebue sĕ respingem cu totul a limine aceste principiĭ și propunerĭ.* Tertium non datur!

Sĕ mergem însĕ mai departe și sĕ întrebăm: De ce sĕ părăsim noi posițiunea principiară a resistenței pasive — acéstă ultimă posiție legală constituțională pentru noi — și de ce sĕ ne aședăm pe terenul piediș al oportunismului?

Ni-se rĕspunde: *„Ca sĕ inaugurăm o politică națională mai eficace“.*

Eu consider acésta de cea mai deșértă *ilusie,* de care se póte lăsa răpit astădĭ peste tot încă cineva dintre noi.

Sĕ privim decĭ cestiunea acésta ceva mai de apróре.

„...decă este vorba a începe o acțiune politică, cu óre-carĭ sorțĭ de isbândă, primul lucru, ce se impune, este o revisuire resp. modificare a programului din 1881“. Acésta este tesa întroductivă și fundamentală, pe care se construesc tóte celelalte espunerĭ ale scrisorii amintite. Ei bine, eu cred, că deja acéstă primă tesă tradéză o apreciare cu desĕvêrșire falsă a situațiunei, căcĭ cine apreciéză corect situațiunea, trebue sĕ recunóscă, că *astădĭ la noi nicĭ vorbă nu póte fi de „o acțiune politică cu óre-carĭ sorțĭ de isbândă“.*

Pe lângă tot pondul, ce sunt de altfel obicinuit a atribui cuvintelor autorului de toțĭ stimat al citatelor tese, trebue sĕ declar în acest cas cu tótă francheța, că decă cine-va mi-ar fi povestit, că încurênd are sĕ se arunce spre lună într'un tun de grindină, i-a-șĭ fi credut acésta mai curênd pe cuvênt, decât decă stimatul nostru autor ne povestesce despre începutul „uneĭ acțiunĭ politice cu óre-carĭ sorțĭ de isbândă“. Intre împrejurările actuale nicĭ în vis nu se póte gândi la așa ceva. Care, chiar și din cei mai ferventĭ representanțĭ ai acestui curent, ar cuteza sĕ ia angajamentul de-a realisa măcar și numai cel mai modest postulat național prin o acțiune politică óre-care!? De sigur nicĭ unul! Ba primul, care grăbesce sĕ ne dumeréscă, că „realisarea postulatelor politice din progrm (redus deja după receta d-sale) póte întârdia încă un timp óre-care“, nu este altul, decât chiar însușĭ acela, care ne vorbesce despre „începerea uneĭ acțiunĭ politice cu óre-carĭ sorțĭ de isbândă“. O astfel de afirmațiune, care se négă pe sine însășĭ, nu póte avé o valóre mai mare, decât d. e. un cambiu fără scadență și semnătură. Nu este decĭ de mirat, decă alt representant al revisuirei programului este deja mai precaut și nu ne mai vorbesce despre „o acțiune cu óre-carĭ sorțĭ de isbândă“, ci numai despre „crearea condițiunilor posibilității unui compromis“. Dér în fața intransigenței rigide, pe care o profeséză astădĭ guvernul, parlamentul și pressa, adecă întréga opinie publică șovinistă în tóte manifestațiunile sale într'un mod clar și hotărît, care esclude orĭ-ce îndoială, nu va se dică acésta a visa cu ochii deschișĭ?! Și cel ce se lasă răpit de-o astfel de ilusie deșértă, îmĭ reamintesce fórte viu pe Țiganul, care, făcêndu-șĭ pregătirile pentru nunta sa cu fata de craiŭ, la întrebarea, decă e căsătoria acésta deja lucru hotărît, a dat rĕspunsul încredut: De jumĕtate da, căcĭ eu m'am hotărît deja a lua de nevastă pe fata de craiŭ.

Orĭ avem, póte, sĕ înțelegem sub „acțiunea, ce are sĕ se încépă cu óre-carĭ sorțĭ de isbândă“ chiar o acțiune parla-

mentară eficace cu prospecte de succes?! Căcĭ — *mirabile dictu* — şi despre aşa ceva ne vorbesc representanţii mişcării acesteia. Ei, dér a crede serios o astfel de imposibilitate — aşa ḑicênd — palpabilă, s'ar puté ierta numai unuia, care tocmai a căḑut din ceriŭ, dér nu unuia, care are măcar şi numai cea mai palidă ideie despre libertatea alegerilor în Ungaria şi despre spiritul, care predomină astăḑĭ parlamentul. „Alegerile la comandă libere“ din Ungaria constitue dór un pendent demn la libertatea din Rusia, întru cât esclamaţiunea cunoscută a Cazacului: „Libertatea nóstră este atât de mare, încât — décă poruncesce Ţarul — facem republică!“ se potrivesce în variantă corespundĕtóre şi la noi, căcĭ şi noi putem esclama cu mândrie: „Libertatea nóstră electorală este atât de mare, încât — décă poruncesce ministrul-president — pot fi aleşĭ chiar şi Românĭ în dietă!“ Şi se mai vorbesce de-o acţiune parlamentară! Ce amăgire! Deja simpla abordare a cestiunei: activitate séu pasivitate, tradéză o apreciare de tot falsă a situaţiunei. Cestiunea nu se impune astfel, ci în realitate e: Putem noi de present urma încă şi *o altă* politică, decât politica de pasivitate? Intrebarea acésta érăşĭ nu mai este o întrebare pentru aceia, carĭ nu au durmit în timpul luptelor electorale din Ungaria şi pricep adevĕratul rost al pasivităţii nóstre.

Pasivitatea decretată prin conclusele conferenţelor nóstre nu este în fiinţa sa alt ceva, decât *constatarea solemnă a imposibilităţii faptice de-a puté participa chiar şi cu cei mai neînsemnaţi „sorţi de isbândă“ la alegerile dietale.*

„Conferenţa (din anul 1892) constată, că poporul român, care la ultimele alegerĭ dietale (adecă din 1887) s'a putut valida liber numai într'un singur cerc electoral, este scos de facto din cadrul constituţionalismului prin legile electorale, precum şi prin practica constituţională electorală şi este condamnat pe terenul luptelor consituţionale de partid la *pasivitate involuntară*“.

Prin urmare nu din principiu, nu cu tendenţe contrare statului — cum ni-o însinuă cu nedreptul adversarii — ci involuntar sub sila neînlăturabilă a imposibilităţii faptice de-a participa la alegerile dietale — silă impusă de regimul dominant — s'a decretat pasivitatea.

Şi cu tóte aceste se crede, că este suficient, ca noi sĕ decretăm — fie chiar prin o conferenţă convocată în tóte formele legale — activitatea parlamentară, ca sĕ se facă imposibilul posibil? Ar puté crede chiar şi cel mai zelos activist într'o astfel de vrăjitorie?! Şi décă ar crede aşa ceva, nu ar deveni victima celei mai crudele ilusii?!

Dér sĕ presupunem chiar imposibilul ca posibil, sĕ presupunem, că ar reuşi şi vre-o câţĭ-va deputaţĭ naţionalĭ oposiţionalĭ — în ciuda comandei de sus — sĕ între în dietă, întreb: Quid tunc? Ei bine, eventual vom puté admira pe aceştĭ bărbaţĭ „harnicĭ“, carĭ s'ar opune unei întregĭ armate, ca sĕ-i închidă calea, căcĭ au deja un esemplu próspĕt înaintea lor şi sciu, că armata acésta îi va călca la pămênt şi va trece înainte peste ei; dér a vorbi la un astfel de spectacol tragi-comic despre „o acţiune politică cu óre-carĭ sorţĭ de isbândă“ séu chiar şi numai despre „o apĕrare a causei sfinte în faţa lumei“ ar fi — cred eu — o ironie amară.

Este decĭ o pură ilusie chiar şi a gândi numai, între împrejurările de astăḑĭ, la altă politică naţională eficace, decât la cea a resistenţei pasive; *e o pură ilusie a vorbi astăḑĭ despre începerea unei „acţiunĭ politice cu óre-carĭ sorţĭ de isbândă“*; *este o pură ilusie a crede, că depinde dela bunul nostru plac a abandona tactica de luptă a pasivităţii şi a inaugura tactica activităţii parlamentare*; *este o pură ilusiune, décă se speră a puté smulge din mâna adversarilor arma suspiţionărilor obligate prin parţiala séu totala modificare a programului naţional, şi este pură ilusiune, décă se crede, că pe terenal pieziş al oportunismului te poţĭ opri la calea jumĕtate.*

Şi ce bufonerie involuntară, ce autoironie zace în momentul, când tocmai aceia, carĭ se preumblă în regiunile aeriane ale unor ilusiunĭ deşerte de felul acesta, ne advertiséză cu gravitate, că sĕ ne „facem séma cu esigenţele unei politice mai realistice, care ne promite mai bune resultate efective.“

Va sĕ ḑică de dragul unor astfel de ilusiunĭ deşerte sĕ supunem programul naţional unei modificaţiunĭ şi încă unei modificaţiunĭ după puncte de vedere şi principii, carĭ, consecvent aplicate, esclud cu totul programul naţional? Şi acésta ar însemna „politică realistică!“ Crédă acésta cui îi place, eu nu o cred!

Nu! Pe cât de puţin póte fi astăḑĭ vorba despre o „acţiune politică cu óre-carĭ sorţĭ de isbândă“, pe atât de puţin póte fi vorba astăḑĭ de o modificare a programului naţional. Orĭ-ce părerĭ individuale ar avé unul séu altul despre grogram, considere în deosebĭ — ca sĕ aduc numai cel mai apropiat esemplu — autonomia Transilvaniei — precum o fac unii — ca o parte constitutivă indispensabilă a programului naţional, orĭ considere — cum o fac alţii — întroducerea acestui postulat in program drept o greşélă politică, orĭ în fine considere — cum o fac érăşĭ alţii — acest punct de program ca un eventual obiect de recompensaţiune..., tóte aceste sunt cestiunĭ, carĭ de-abia atuncĭ s'ar puté discuta, când va fi sosit odată timpul pentru o revisuire séu modificare a programului. Astăḑĭ ne lipsesc tóte condiţiunile reale pentru asta, şi a modifica un program de partid pe basa unor pure ilusiunĭ, póte fi orĭ şi ce, numai politică reală nu!

De present nu esistă nicĭ un motiv, pe care s'ar păré îndreptăţită o modificare a programului naţional, din contră, de present, i-se pune chiar o pedecă neînlăturabilă în cale. Astăḑĭ, când se află în o stare de *ex lex*, când prin ordonanţe anticonstituţionale ni-se denégă întrunirea conferenţei partidului, — singurul for competent pentru o astfel de modificare — *nicĭ măcar cugeta nu se póte la modificarea programului, fără ca sĕ premérgă desfiinţarea actualei nóstre organisărĭ politice*, a cărei reconstruire însĕ — décă nu se va întêmpla o minune, — ar fi chiar un lucru imposibil. La tot casul ar fi un esperiment de tot ciudat, décă noi — imitând pe orbul Samson — am clătina înşi-ne columnele templului organisaţiunei nóstre actuale politice, ca bolta aceleia sĕ se năruiéscă peste capetele nóstre şi apoi noi, eşind de sub ruine, sĕ încercăm pe aceste ruine ale partidului naţional reorganisarea nóstră politică. Un astfel de esperiment póte avé numai un singur resultat sigur: *Descompunerea nóstră naţională politică.* Şi la resultatul acesta am avé sĕ ne aşteptăm atât în casul când am contempla reorganisarea nóstră politică pe basă naţională, precum se propune din o parte, cât şi în casul, când am şterge simplamente dintre cei vii partidul naţional, ca din cenuşă-i sĕ rĕsară, asemenea unui Phoenix, un partid internaţional, precum ni-se propune din altă parte. In casul prim — firesce— va împedeca guvernul opera reconstruirii din acelaşĭ motiv şi cu aceleaşĭ mijlóce, precum a încătuşat de present libertatea de acţiune a partidului naţional, în celălalt cas însĕ am îndeplini noi înşine opera descompunerii nóstre naţional politice, care operă de descompunere nu sunt în stare sĕ o realiseze contrarii noştrii cu tótă puterea statului, ce o au în mână. Căcĭ — sĕ nu ne amăgim noi înşi-ne — un partid naţional sub steag internaţional, fără basă naţională şi fără caracter naţional, nu numai la aparenţă, ci şi în realitate nu ar mai fi partid naţional. Fără partid naţional însĕ nu esistă politică naţională, ceea-ce ţin şi la ocasiunea acésta a accentua cu tot dinadinsul.

Astfel iese caracterul destructiv al acestei mişcărĭ tot mai evident la ivélă. *De dragul unei închipuirĭ de a inaugura o politică naţională mai eficace decât resistenţa pasivă, am avé sĕ sacrificăm înainte de tóte programul nostru naţional, în urmarea acesteia sĕ sacrificăm însuşĭ partidul naţional şi, în fine, sĕ renunţăm totodată şi la o politică naţională peste tot.*

Astfel vedem şi de astă-dată ce efect pustiitor póte avé o mişcare politică, décă, deşi iniţiată cu cea mai bună intenţiune, isvoresce din sorgintea tulbure a aprecierii false a situaţiunei şi décă iniţiatorii nu sunt pe deplin în curat cu tóte consecvenţele propriei lor mişcărĭ.

Astfel vedem, că stăm — precum am accentuat'o mai sus — în faţa alternativei: séu sĕ ţinem constant şi bărbătesce la posiţiunea principiară a resistenţei pasive, séu abandonăm acest punct de vedere de dragul închipuirei unei politice mai eficace şi atuncĭ sĕ renunţăm tot-odată şi la o politică naţională peste tot.

De sigur este o situaţiune politică fórte supărătóre a fi condamnat cu mânile şi picórele legate la resistenţa pasivă, ceea-ce resimţim cu toţii şi psichologicesce este de înţeles boldul a căuta scăparea din situaţia acésta siluită. Ar fi însĕ o greşală politică fatală, décă noi, în credinţa de a scăpa din acéstă situaţiă silnică, am abandona şi ultima nóstră posiţie legală constituţională a defensivei naţionale.

In fasa actuală a luptelor nóstre politice, lupta decisivă politică are sĕ se învêrtéscă în jurul întrebărei: *Avem noi Românii în Ungaria constituţională dreptul constituţional a-ne organisa ca partid politic, ca sĕ ne validităm între marginele legei ca factor politic?* Da séu nu? Acésta este pentru noi astăḑĭ *prima, cea mai importantă şi mai actuală* întrebare, căcĭ în tendenţa, ca şi poporul român sĕ se validiteze în patria sa ca factor politic, *culminéză* întréga nóstră politică naţională, şi dreptul organisării politice de partid pe basa legală şi cu caracter naţional constitue tocmai *conditio sine qua non* a întregei nóstre politicĭ naţionale. Şi acum sĕ renunţăm noi înşine de bună voie la acest drept constituţional incontestabil şi indispensabil al nostru — pe care numai atuncĭ i-l vom puté recâştiga, décă ţinem neclintiţĭ la el — ḑic sĕ renunţăm noi înşine de bunăvoie, fiind-că puterea statului ne contestă şi confiscă în mod anticonstituţional chiar şi acest drept elementar constituţional şi fiind-că representanţii noului curent ne învaţă in mod părintesc, că guvernul nu va revoca dóră de dragul ochilor noştri aceste ordonanţe anticonstituţionale?!

Nu ar însemna acésta a capitula în lupta nóstră constituţională înaintea spiritului anticonstituţional? Şi o astfel de capitulare sĕ fie o politică mai eficace, decât perseverarea constantă în dreptul nostru incontestabil şi persistarea constantă în resistenţa pasivă, acéstă ultimă posiţie legală-constituţională a defensivei nóstre naţionale?!

Vedem decĭ, că pentru noi nu este şi nu póte fi astăḑĭ o politică naţională mai eficace, decât politica resistenţei pasive, care — firesce — între actualele împrejurărĭ are sĕ se restrîngă la neclintit constanta ţinere la principiile politicei nóstre naţionale. Şi acéstă înaltă însemnătate a acestei resistenţe pasive în lupta nóstră pentru esistenţa naţională iese şi mai clar la ivélă, décă considerăm, *că întréga nóstră putere residă în principiul solidarităţii naţionale.* Acest principiu al solidarităţii, care se esprimă prin dogma, că singur conferenţa naţională este competentă a aduce concluse obligătóre în politica naţională, *s'ar sparge însĕ în momentul, în care noi am abandona posiţia principiară a resistenţei pasive.*

Décă aceste sunt adevĕrate şi eu nu cred, că aceste s'ar puté contesta cu drept, este clar, că orĭ-cine, care între împrejurările grele de-acum ar ridica mâna ca sĕ spargă solidaritatea nóstră naţională, *ar lua asupră-şĭ o grea rĕspundere morală.* Dér tocmai pe acest motiv cred şi sper eu, că nu se va afla nicĭ unul, nicĭ chiar între cei mai zeloşĭ representanţi ai curentului nou, care, décă pricepe şi ia la inimă tóte aceste, ar fi capabil de un astfel de *sacrilegiu.*

Adevĕrat că politica resistenţei pasive nu este prea atrăgĕtóre, nu oferă prospecte nemijlocite de resultate, ci reclamă din contra dela fiecare singuratic şi dela noi toţĭ împreună multă şi mare abnegaţiune. Ródele luptei nóstre nu le vom mai gusta noi, ci de abia generaţiunile ce urméză, dér şi aceste numai la cas, décă noi chiar şi în timpurĭ atât de grele, cum sunt cele de astăḑi, *ne vom sci afirma la înălţimea situaţiunei.*

Negreşit, noi nu putem sci, că óre găsi-vor diferenţele naţionale din Ungaria o aplanare pacĭnică séu nu? Douĕ lucrurĭ sunt însĕ certe. 1. Că o aplanare pacĭnică a diferenţelor naţionale se póte cugeta numai pe basă constituţională. 2. Că realisarea unei astfel de aplanărĭ *nu depinde dela noi*, orĭ cât de mult am tinde la ea ḑin tot sufletul şi cu tóte că întréga nóstră politică naţională este îndreptată strict luat spre acest scop, ci realisarea unei astfel de *aplanărĭ depinde numai şi numai dela guvern.*

Décă provedinţa a reservat Ungariei fericirea, ca puterea statului sĕ ajungă în mânĭ de bărbaţĭ de stat, carĭ în conscienţa marei responsabilităţĭ pentru viitorul ţĕrii, au înţelepciunea, autoritatea şi energia recerută, ca încă în ceasul al 11-lea sĕ schimbe cursul năii statului, chiar şi în contra curentului şovinist pe cât de puternic, pe atât de periculos, ca sĕ inaugureze în mod serios şi sincer o politică a aplanării pacĭnice a diferenţelor naţionale, o politică a aplanării, care caută sĕ unéscă armonic şi intim postulatele unităţii de stat a Ungariei cu condiţiile de esistenţă naţională a popórelor ei, atuncĭ un astfel de guvern nu numai că va considera drept prima sa datorinţă a restitui şi pentru poporul român starea constituţională, basa indispensabilă a unei aplanărĭ pacĭnice, ci va crea şi tóte acele condiţii, carĭ fac cu putinţă o politică de activitate, de-o potrivă binecuvêntată pentru poporul nostru şi pentru patrie.

Şi în acest cas — dér numai în acesta — pierde în mod firesc politica nóstră de resistenţă rostul seu.

Dér până când nu îşĭ schimbă puterea statului direcţiunea, până când se continuă nefasta politică de stat de astăḑi, până atuncĭ se reduc tóte veleităţile activiste din partea nóstră la simple sinamăgirĭ.

In lupta grea pentru esistenţa naţională periclitată a poporului român, este resistenţa pasivă nu numai ultima nóstră armă legal constituţională, ci este şi reduta nóstră inespugnabilă din care — afară de slăbiciunea nóstră proprie — nu ne póte scóte nicĭ o putere pămênténă şi din care — fără de-a părăsi terenul legal nicĭ cât un fir de pĕr şi fără de-a sacrifica nicĭ o iotă din principiile nóstre — putem privi cu consciinţa liniştită a datorinţei împlinite în viitor, orĭ şi ce ne-ar aduce acesta!

A ţiné la resistenţa pasivă nu însémnă decĭ „a nu face nimic“, „inerţie“ etc. precum ne reproşéză activiştii, ci însémnă a *persista constant şi conscient de datorie la postul séu*, ba însémnă *salvarea politicei naţionale* Er losinca activităţii între împrejurările de astăḑĭ nu însémnă nimic alta, decât *capitularea înaintea spiritului anticonstituţional, anarchia în şirele partidului naţional* şi *renunţarea la politica naţională.*

Alegerea — cred eu — nu e grea. Fie-care îşĭ póte decĭ forma o judecată clară şi obiectivă despre adevĕrata esenţă şi consecvenţele noului curent în sînul partidului naţional. Fie-care trebue sĕ vadă după tóte aceste, că astăḑi *nu putem face causei naţionale un serviciu mai bun*, decât décă *ţinem constant şi bărbătesce la posiţia nóstră principiară a resistenţei pasive* şi că *adversarilor nu putem face astăḑĭ un serviciu mai bun*, decât décă *am abandona punctul de vedere principiar al resistenţei pasive.*

Sĕ desvoltăm decĭ pe tóte terenele, ce ne mai stau deschise, cea mai intensivă

activitate, dér sĕ *afirmăm în cea mai strictă solidaritate și cu totă hotărîrea, față de politica oficială de stat de astădi posițiunea, nóstră principiară a resistenței pasive!*

Birchiș, 3 Maiŭ n. 1902.

Ales. Mocsonyi.

Călĕtoria archiducelui Francisc Ferdinand la Londra. Oficioșii din Viena confirmă scirea, că moștenitorul de tron archiducele *Francisc Ferdinand* va fi însoțit în călĕtoria sa la Londra de prințul *Liechtenstein*, contele *Bouquoy*, contele *Festetich* Tasilo și prințul *Sapieha*. Adecă un German, un Ceh, un Ungur și un Polon. Confirmarea scirei a primit'o și guvernul din Budapesta prin ministrul *à latere* contele Iuliu *Szecheny*, și se dice, că a făcut o penibilă impresie asupra guvernului. Unul din miniștri unguresci sĕ fi dis, că *în astfel de împrejurări e mai bine a demisiona*. Guvernul ungurеsc își dă silința de a contrabalansa efectul scirei prin aceea, că archiducele merge la Londra numai ca representant al monarchului, presența lui la actul de încoronare fiind astfel de natură privată.

Delegațiunile. Astădi se deschid în Budapesta desbaterile delegațiunilor. Miniștrii comuni au sosit deja alaltăerĭ în capitala ungară. Au sosit la Budapesta și miniștri austriacĭ *Koerber* și *Welsersheimb*. Se anunță, că ministrul de rĕsboiŭ va cere un credit estraordinar de *38 milióne* pentru echipamentul artileriei.

„Vaterland“ despre Românii din Bucovina. Organul cercurilor clericale din Austria, *„Vaterland“* dela 24 Aprilie, se ocupă cu raporturile religióse din ostul monarchiei. Vorbind despre Bucovina, unde biserica ortodoxă cuprinde pe Românĭ și pe Rutenĭ, dice, că décă Românii au în orĭ ce privință drepturĭ istorice mai marĭ și mai bine întemeiate în viéța publică și bisericéscă din Bucovina, decât Rutenii, la acésta se mai adaugă și împrejurarea însemnată, că Românii se manifestă incomparabil mai toleranțĭ și nicĭ într'un cas nu e permis de a-i considera direct de dușmanĭ ai catolicismului. „Vaterland“ ajunge la conclusiunea, că atât pe basa drepturilor istorice, cât mai ales din motive de oportunitate, este preferabil elementul român, căcĭ numai prin Românĭ biserica ortodoxă din Bucovina rĕmâne ferită de a se contopi în biserica slavă rĕsăritenă, care e privită de biserică națională de toțĭ Slavii de ost. Este, decĭ, fórte de dorit, ca Românii sĕ nu fie din nou bruscațĭ din incidentul nouĕlor schimbărĭ ierarchice. Prin acésta Românii fidelĭ tronului ar fi pe nedrept ofensațĭ.

Nou ministru de comerciŭ a fost numit Ludovic *Lang*, deputat dietal și profesor de universitate.

„Reichswehr“ și interpelația lui Pichler. La svonul, ce s'a colportat asupra suitei moștenitorului de tron, cu care se dicea, că va merge la încoronarea regeluĭ Angliei și care va fi compusă, afară de un cavaler de onóre german și unul maghiar, și din câte unul ceh și polon, — deputatul Pichler a adresat ministrului-președinte ungar o interpelație, în care îl întrébă, că ce are de gând a face, ca Maghiarii sĕ nu fie pușĭ pe un picior de egalitate cu Cehii și Polonii? Diarul „Reichswehr“ din Viena, care este organul înaltelor cercurĭ militare, ocupându-se de cestiunea acésta în articul de fond, susține, că aceĭ cavalerĭ de onóre, neocupând nicĭ o funcție în stat, nu representă statul, ci numai națiunea, din care fac parte. Festetich Tassilo va representa decĭ națiunea maghiară, ceea-ce însĕ nu este identic cu statul ungar, orĭ cât de sgomotos s'ar afirma acésta în dieta ungară. Numitul diar face o aspră și meritată morală lui Pichler et consortes, între carĭ și Szell, pentru-că prestind monopol pentru poporul maghiar într'un stat locuit de Croațĭ, Românĭ, Sêrbĭ, Slovacĭ. Articolul este fórte instructiv.

Cestiunea păcii în Africa-de-Sud continuă sĕ agite cercurile politice din Londra. Din isvor bur se anunță, că *Kitchener* a propus Burilor următórele condiții de pace: 1) Deplina autonomie în administrația internă; 2) Amnestiarea tuturor resculaților din Capland în diua încoronării Regelui Eduard; 3) Numirea a câte doi consilierĭ transvaalienĭ și oranjenĭ în consiliul coloniilor sud-africane; 4) Un avans de 8 mil. funțĭ pentru Transvaal și altul de 4 milióne funțĭ pentru Oranje, în scop de reedificare a fermelor pustiite; 5) Suprimarea tuturor confiscărilor și 6) Liberarea tuturor prisonierilor de rĕsboiŭ. Se crede, că guvernator suprem al statelor sud-africane va fi numit lordul *Wolseley*. Wolseley s'a reîntors Sâmbătă în Anglia. El a spus unui corespondent dela *„Daily Express“*, că *Burii vor continua rĕsboiul* până la fine și va trebui sĕ li-se facă cu totul alte propunerĭ, pentru-ca ei sĕ fie înclinațĭ a primi pacea.

Sinódele gr. or.

Sinodul archidiecesan din Sibiiu.

Sibiiu, 6 Maiŭ 1902.

Ședința II.

S'a ținut astădi Marțĭ la 10 óre a. m. Protocolul ședinței prime se autentică fără nicĭ o observare. Se dau concedii deputaților V. Oniț, Dr. I. Mețianu, Dr. V. Cupșa, Dr. Z. Chirtop și Dr. P. Drăghits pe întréga sesiune; ér deputaților M. Cirlea, I. Droc, Iosif Pușcariu și A. Nicóră pe 3—4 dile. Se presentéză mai multe petițiunĭ particulare, carĭ se dau la diferite comisiunĭ.

Trecênd la ordinea dilei deputatul Ioan cav. de *Pușcariu* face propunerea, ca „Telegraful Român“ sĕ devină diar cuotidian. Motivéză pe larg propunerea provocându-se la anomaliile împreunate cu edarea lui numai de 3 orĭ pe sĕptĕmână. Fiind propunerea sprijinită, în sensul regulamentului se dă în competența comisiei financiare.

Deputatul Ioan de *Preda*, ca raportor al comisiei organisatóre, referéză asupra raportului consistoriului plenar, care cuprinde momentele principale din activitatea plenului consistoriului în periodul espirat. În firul acestei referade sinodul archidiecesan dă espresiune prin sculare condolenței sale pentru repausarea asesorului N. Cristea, a referentului Dr. N. Olariu și a protopopului Ioan Danciu al Lupșei. Alegerea unui asesor ordinar în senatul bisericesc se va pune la ordinea dilei în una din ședințele ultime.

Sinodul ia cu plăcere la cunoscință faptul, că Exelenția Sa archiepiscopul Ioan Mețianu a făcut în toțĭ anii obositóre visitațiunĭ canonice în mai multe din cele mai îndepărtate părțĭ ale archidiecesei, însuflețind prin vorbirile sale instructive massele poporului, ce se adună la asemenea ocasiunĭ.

Deputatul Sergiu *Medean* referéză asupra raportului general bisericesc. Sinodul îĭ ia în general spre scire; dér considerând, că căsĕtoriile numai civile și concubinatele s'au sporit în anul ultim — în numele comisiunei bisericescĭ propune ca: *sĕ fie invitat congresul național-bisericesc a ruga guvernul, sĕ dispuie trimiterea sentențelor de divorț la forurile bisericescĭ, carĭ apoi sĕ le pertracteze din oficiu*, ca ast-fel sĕ nu aibă multe greutățĭ părțile cu divorțarea, și sĕ nu fie silițĭ a vețuĭ fără căsĕtorie bisericéscă, din motivul, că nu sunt despărțițĭ și bisericesce.

Deputatul I. *Preda* pretinde, ca sĕ se céră la congres a admite, sĕ nu se mai pertracteze procesele divorțiale și în scaunul protopopesc, ca primul for judecătoresc, ci numaĭ la consistoriu, ca ast-fel sĕ se scurteze și ușureze întréga procedură.

Deputatul *Cosma* arată, că ceĭ mai mulțĭ, carĭ trăiesc în concubinat, sunt peste tot nedespărțițĭ, adecă nicĭ la forurile civile; decĭ acéstă causă trebue delăturată. În acéstă direcțiune numai preoții pot prin cuvinte convingĕtóre sĕ caute a influința asupra acestor persóne, înduplecâhdu-le a intra în cadrele prescriptelor bisericescĭ. Propunerea d-lui Preda nu o póte primi fiind contrară statutului organic, care numesce scaunul protopopesc de I for în procese divorțiale. Decĭ causele divorțiale *trebuesc* pertractate în forul I în scaun. Décă consistoriul a șters taxa de 30 coróne pentru revisiunea procesele de acest fel, sĕ facă și membrii scaunului acest serviciu gratis; mai ales, că reședințele protopopescĭ sunt la centre-orașe, unde membrii mai au și alte afacerĭ. Preoții sunt datorĭ sĕ împiedece lățirea imoralității, ca sĕ nu dee și peste noi pacostea nazarenismului, cum — durere — s'a întâmplat în alte eparchii, de multe-orĭ chiar din vina preoților, carĭ au fost prea pretensivĭ, și decĭ propune: *scaunele protopopescĭ sĕ fie obligate a pertracta gratuit causele divorțiale, și décă unii asesorĭ nu vor veni la ședințe, sĕ se alégă alții.*

Deputatul Dr. *Roșca* se alătură la propunerea deputatului Cosma din aceleașĭ motive.

Deputatul Dr. *Vecerdea* cere sĕ se renunțe la orĭ-ce întrevenire la guvern în acéstă causă, fiind-că acésta ar reclama schimbarea legii, care indică deja, „cuĭ sĕ se comunice din oficiu sentențele divorțiale aduse de forul civil“, și guvernul de sigur nu va fi aplecat a face schimbărĭ.

Dep. *Purdui* scóte la ivélă, că *slăbirea* credinței este causa la tóte, și nu taxele orĭ speseie de divorț. Pe nimicurĭ, pe ospețe etc. se cheltuiesc multe parale, décă ar fi credință, nimenĭ nu s'ar retrage dela spese de câțĭ-va florinĭ, sciut fiind, că mai ales protopopii n'au cele dotațiĭ grase și de invidiat. Da popĭ sĕ cere sĕ facă tóte gratuit, ér alțĭ inteligențĭ românĭ nu fac nicĭ un pas fără a li-se pune „banii jos“. Unde-i aicĭ dragostea și echitatea? Propune: sĕ se adune tóte datele posibile despre causa relelor acestora, și apoi se se decidă în merit.

Dep. *Voileanu* dice, *că regulamentul divorțial nou* a șters deja tóte taxele, afară de spesele eventuale pentru martorĭ și esperțĭ, decĭ n'are decât sĕ se esecute întocmai.

Dep. *Vlaicu* propune un aditament: sĕ se pună douĕ termine pe an, și atuncĭ scaunul sĕ pertracteze numai procese divorțiale. Astfel nu se va puté plânge poporul, că nu i-se pertractéză afacerile, ér asesorii de scaun încă se vor puté acomoda acestor termine.

Punêndu-se propunerea la vot. sinodul decide: *„Sĕ se esecute regulamentul divorțial nou votat de congres, că adecă scaunul protopopesc sĕ decidă procesele de divorț fără spese de presentă, ér parochii în cas de sĕrăcie documentată sĕ facă cununiile cu stolă redusă, eventual și gratuit“.*

Sinodul mai învită consistoriul sĕ compuie un nou proiect de regulament seminarial, care sĕ se înainteze proximului sinod spre aprobare, apoi sĕ se notifice și conspectul celor împărtășițĭ cu ajutóre din fondul Rudolfin și cel bisericesc.

Sĕ se introducă o nouă evidență pentru înscrierea tuturor datelor, câte sunt de lipsă pentru credincioșii din parochii, ca pe basa acelei evidențe sĕ se pótă statori tóte datele statistice, pe basa cărora sĕ pótă fie-cine sĕ-șĭ câștige o icónă clară despre starea parochiilor și a întregei biserici.

Dep. *Herman* presentă esposeul sĕu asupra raportului sĕu școlar, care sĕ ia spre scire, esprimându-șĭ sinodul plăcerea pentru înființarea mesei studenților dela gimnasiul din Brașov și Brad. Se însărcinéză consistoriul a procura colecția oficială a planurilor de școle și a trimite la fie-care oficiu protopopesc câte un esemplar. — Sĕ esecute conclusul sinodal anterior de a trimite un tinĕr sĕ facă studii musicale teoretice, cât și în cântările bisericei ortodoxe, la centrele ortodoxe mai însemnate. Consistoriul a încercat îndeplinirea acestui conclus, dér tinĕrul trimis la Viena nu s'a putut susține acolo cu stipendiul de 1000 coróne, fiind numai taxele dela conservator câte-va sute florinĭ.

Tot în ședința acésta s'a presentat și raportul presidiului consistorial, prin care se aduce la cunoscința sinodului, că veteranul asesor consistorial d-l Zaharie *Boiu* și-a cerut pensionarea.

Ast-fel se va face în decursul sesiunii presente alegerea a 2 asesorĭ ordinarĭ în senatul strîns bisericesc al consistoriului archidiecesan.

Voind a satisface curiosității publicului cetitor, comit indiscrețiunea de a vĕ comunica, că membrii Venerabilului sinod combinéză la aceste 2 posturĭ pe asesorul senatului epitropesc, ales din 3 în 3 anĭ Nicolae Ivan, și pe secretarul consistorial, archidiaconul Dr. Elie Cristea.

Rep.

Sinodul din Arad

A fost deschis Duminecă printr'o vorbire a d-lui protosincel I. I. *Pap*. În partea primă a vorbirei împĕrtășesce Sinodului faptul dureros al morții fostului episcop Iosif Goldiș și propune ca memoria decedatului episcop sĕ fie eternisată în analele sinodale. În semn de doliu membrii sinodului se ridică și pronunță: „Fie-i țĕrina ușóră și memoria binecuvêntată!“ Apeléză la membrii sinodului, ca în lipsa conducĕtorului natural, sĕ conlucre toțĭ în armonie, conduși fiind de dragostea evangelică în interesul bisericei și rógă pe deputații sinodalĭ sĕ-i dea sprijin, ca afacerilor bisericescĭ și scolare sĕ li-se dea soluțiunĭ bune și folositóre.

Făcêndu-se apelul nominal se constată, că sunt de față 53 de deputațĭ.

În ședința a II-a s'a făcut verificarea mandatelor și se nasce o mică discuție în jurul verificărei mandatului d-luĭ V. Tomicĭ ales la Birchiș, dér care e ales și la Caransebeș. Sinodul a verificat mandatul după-ce Tomicĭ declară, că optéză pentru mandatul din Birchiș.

*

Sinodul din Caransebeș

S'a deschis tot Duminecă prin P. S. Sa episcopul *Nicolae Popea*. În vorbirea de deschidere P. S. Sa dă espresiune bucuriei, că diecesa are o residență episcopéscă potrivită, un institut teologic și pedagogic, douĕ internate (unul teologic și altul pedagogic), o tipografie și librărie diecesană în propriul edificiu diecesan; o altă zidire nouă în locul reședinței celei vechĭ, alte realitățĭ, vr'o douĕ trei dominiurĭ de mare preț, fundațiunĭ și fondur diverse, în sfîrșit averea diecesană adusă la o valóre considerabilă. Esprimă dorința ca și de aici înainte sĕ domnéscă dragostea și buna înțelegere, căcĭ atuncĭ în ciuda tuturor greutăților, ispitelor și suferințelor, afacerile diecesane vor înainta și spori.

Se cetesce apoi apelul nominal și se constată presența a 39 deputațĭ și se procedéză la împărțirea materialului la diferitele comisiunĭ. Cu acestea s'a terminat prima ședință.

Érăși un articol al baronului Banffy.

— Urmare. —

Bărbații conducĕtorĭ ai vieții nóstre constituționale începute la 1867 — nu se póte tăgădui, că au simțit cu toții, ba scieau chiar, că *crearea statului național maghiar unitar* este singurul mijloc spre punerea fundamentelor sigure pentru viitorul îndepărtat. Totușĭ, deși ei o simțiau și o scieau acésta, — însĕ necunoscênd de-aprópe speranțele ascunse în colțurile cele mai intime ale inimilor diferitelor naționalitățĭ ce locuiesc pe teritoriul țĕrii și necumpănind în de-ajuns consecințele la crearea singuraticelor legĭ, la luarea de mĕsurĭ și înainte de tóte la actele executivei guvernamentale, ei puteau avé ținta înaintea ochilor, dér în aplicarea mĕsurilor reclamate, nu au făcut destul. Ei credeau póte, că aspirațiunile naționalităților viézä numai *în capetele câtor-va ultraiștĭ* și că majoritatea moderată, care nu cerea decât concesiunĭ, va puté fi mulțumită, décă, conform dorinței sale, i-se oferia favorurĭ relative la întrebuințarea limbei, la școle și altele asemenea, carĭ în ultimele lor resultate tulbură cultura unitară națională și prin acéstă pun zăgaz desvoltării și creării caracterului național maghiar unitar. Ei nicĭ n'au observat, că nu era posibil — căcĭ nu se putea tolera — ca elementele, ce gravitau înafară, sĕ dea espresiune fățișă aspirațiunilor lor relative la ultima lor țintă, décă nu voiau sĕ între în colisiune cu legea penală. Ei nu observară, că favorurile cerute în mod conscient și acordate cu bună credință, erau numai nisce mijlóce de transiție la asigurarea scopului final, care scop final era a nimici caracterul național maghiar unitar, a împiedeca desvoltarea culturei și a societății maghiare unitare, a înjgheba statul poliglot incapabil ungar și apoi mai târdiu, într'un moment favorabil, de-a nimici statul ungar, care purta deja simburele disoluțiunei în sine.

(Va urma).

SCIRILE DILEI.

— 24 Aprilie v.

„Candidați de martiri naționali“. Sub acest titlu diarul „E—s“ scrie un articol satiric la adresa deputaților Lutz *Korodi* și Ljubomir *Pavlovicĭ,* cărora procurorul din Tĕrgu-Mureșului și cel din Seghedin a cerut sĕ li-se suspendeze imunitatea. Cel dintâiŭ a comis „crima agitațiunei“ prin pressă și anume, după cum spune organul koșutist, „a ațîțat pe Românĭ (?) la resvretire“, ér al doilea cu ocasiunea alegerile a desfăşurat stégul sêrbesc și i-a îndemnat pe Sêrbĭ la luptă contra Maghiarilor“. „E—s“ îi ia pe cei doi deputațĭ peste picior, după cum indică deja titlul articolului. Așa trateză pressa ungurésca cestiunea cea mai ardentă politică, cestiunea naționalităților — cu persiflărĭ.

In congregația comitatului Timiș ținută la 5 Maiŭ parochul român I. *Peppa* din Buziaș, a interpelat pe fișpanul Molnar asupra unei expectorărĭ a lui Emeric Vargics făcută în congregația de tómnă relativ la preoții românĭ. D-l Vargics a dis, că décă în fie-care an ar fi alegerĭ de deputațĭ, preoții românĭ ar umbla cu reverendĭ de mătasă și ghete de lac. Fișpanul dă cuvêntul lui Vargics, care declară, că cuvintele nu le-a referit la toțĭ preoții, ci numai la unii și décă părintele Peppa se simte ofensat, sĕ se adreseze justiției, unde îșĭ va produce dovedile (D-l Vargics a fost candidat de deputat și a cădut la alegere. — Red.)

In aceeașĭ ședință fù ales d. Cornel *Pincu* vicenotar comitatens. — Cererea municipiului din Biserica Albă relativ la instrucția în *limba maternă* în școlele comunale, a fost amânată pentru sesiunea de tómnă.

Cununie. D-l profesor *Gheorge Vătășan* îșĭ va serba cununia religiósă cu d-șóra *Balașa Panțu* Duminecă în 28 Aprilie st. v. órele 11 a. m. în biserica Sf. Nicolae din Scheiŭ. — Felicitările se primesc în biserică.

Regina Wilhelmina a Olandei e grav bolnavă. Alaltăerĭ 5 Maiŭ regina a născut înainte de termin. A trebuit sĕ i-se facă operație care a durat 3 óre întregĭ. Fĕtul, pentru a fi scos a trebuit sĕ fie tăiat în bucățĭ și fiind-că tifosul de care suferise mai înainte și din care a scăpat norocósă i-a slăbit mult organismul, ea n'a putut fi narcotisată și astfel operația i-a causat reginei durerĭ cumplite. Ea șĭ-a pierdut de mai multe-orĭ consciința, încât medicii se temeau că va muri.

Incendiu grozav în Săcuime. In comuna Gy.-Alfalu au ars în dilele dela 21—25 Aprilie 1050 de edificii. Peste trei sute de capĭ de familie au rĕmas cerșitorĭ. Săcuii, bănuind pe negustorul Roth, că ar fi dat foc, au năvălit asupra casei lui, care era de asemenea în flacărĭ. Roth și ómenii lui de serviciu au scăpat numai grație intervențiunei gendarmeriei.

Marĭ agitațiunĭ în Portugalia. Scirĭ din Portugalia semnaléză marĭ agitațiunĭ și demonstrațiunĭ în tot regatul contra convențiunei încheiate de guvern cu creditorii streinĭ ai statului. Studenții și ofițerii au făcut causă comună cu manifestanții.

Mare incendiu și omor în Bêrlad. Ni-se scrie din Bêrlad: Sâmbătă în 3 Mai n., pe la órele 9 séra a isbucnit un incendiu în prăvălia giuvaergiului Brünauer din strada principală. Focul s'a întins la vecinĭ, mistuind casele și prăvăliile lui Wiwitzoff, Kaufmann. Goldstein, S. Rabinovicĭ și M. Rabinovicĭ. Pagubele se urcă la ½ milion lei. S. Rabinovicĭ și Gh. Brünauer au fost arestațĭ. In timpul incendiului s'a comis un asasinat oribil. Cafegiul armean Sahak Agop a fost omorît și jefuit. S'au făcut mai multe arestărĭ.

Musica militară va da Duminecă în 11 Maiŭ concert în salonul de sticlă al hotelului „Pomul verde“. In cas de timp favorabil, concertul se va da în grădina aceluiașĭ hotel.

Convocator.

Reuniunea învĕțătorésca gr.-cat. „Mariana“, despărțămîntul II, i-șĭ va ține adunarea generală ordinară la 11 Maiŭ 1902 în localitatea școlei conf. gr.-cat., din comunitatea Ilva mică, la care cu tótă stima sunt învitațĭ a lua parte atât Domnii membrii ai reuniunei, cât și onor public interesat de causa instrucțiunei publice.

Programa: 1. Membrii reuniunei la ½8 óre a. m. vor asista in corpore la serviciul divin în biserică. 2. Deschiderea ședinței prin președinte. 3. Apel nominal. 4. Alegerea comisiunilor *a).* critisătóre *b).* pentru inscrierea de membrii noi și *c).* pentru verificarea procesului ședinței 5. Ținerea prelegerilor practice: *a).* In clasa I și II din învĕț. intuit. „Mineralele, și în special sarea comună“ prin învĕțătorul clasei Macedon Pop *b).* In clasa V și VI „Legislațiunea țĕrii și dreptul electoral“ prin învĕțătorul clasei Damian Nechiti. 6. Cetirea disertațiunilor întrate la presidiu. 7 Rapórtele comisiunilor de sub 4 litera a și b. 8. Pertractarea propunerilor și a ordinațiunilor oficióse intrate la presidiu. 9. Alegerea unui delegat pentru participarea la esaminele publice din anul curent în acéstă filială. 10 Statorirea locului și timpului pentru adunarea viitóre. 11 Restaurarea biroului reun. filiale. 12 Inchierea ședinței.

Dela presidiul reuniunei învĕț. gr.-cat. „Mariana“ despărț. II.

Rodna-vechiă, în 30 Aprilie 1902.

Silivestru Murĕșian, președinte — *Nicolau Murĕșan,* notar.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 6 Maiŭ. Ambe delegațiunile au ținut adĭ ședințe constitutive. Delegațiunea austriacă a ales președinte pe *Baernreither.* In vorbirea sa, el a accentuat speranța păcei, reformele militare și interesul ce trebue sĕ se dea convențiilor comerciale. Contele *Goluchowski* îșĭ va face mâne espunerile asupra situațiunei politicei generale.

Londra, 6 Maiŭ. *„Daily Express“* publică o telegramă din Amsterdam, după care delegații burĭ aștéptă în tot momentul primirea condițiilor de pace din partea Angliei.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureșianu.***
Redactor responsabil: ***Traian H. Pop.***

Cursul pieței Brașov.

Din 7 Maiu n. 1902.

		Cump.		Vênd.
Bancnota rom.	Cump.	18.98	Vênd.	19.02
Argint român.	„	18.40	„	18.44
Napoleond'orĭ.	„	19.—	„	19.10
Galbenĭ	„	11.30	„	11.40
Ruble Rusescĭ	„	126.—	„	127.—
Mărcĭ germane	„	58.50	„	—.—
Lire turcescĭ	„	10.72	„	—.—
Scris. fonc. Albina 5%	„	100.—	„	101.—

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.